

*Azərbaycan Respublikası Prezidentinin
2018-ci il 30 oktyabr tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmişdir*

2019–2030-cu illər üçün Azərbaycan Respublikasının Məşğulluq Strategiyası

1. GİRİŞ

Əmək ehtiyatlarından daha səmərəli istifadə yolu ilə əhalinin məşğulluğunu təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2005-ci il 26 oktyabr tarixli 1068 nömrəli Sərəncamı ilə “Azərbaycan Respublikasının Məşğulluq Strategiyası (2006–2015-ci illər)” təsdiq edilmişdir.

Sözgedən Məşğulluq Strategiyasının icrasının bir-birini tamamlayan iki mərhələdə reallaşdırılması təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2007-ci il 15 may tarixli 2167 nömrəli və 2011-ci il 15 noyabr tarixli 1836 nömrəli sərəncamı ilə 2007–2010-cu və 2011–2015-ci illər üzrə müvafiq dövlət proqramları təsdiq edilmiş və uğurla icra olunmuşdur.

Məşğulluq Strategiyasının icrası dövründə işsizlik səviyyəsi 7,3 faizdən 5 faizə, yoxsulluq səviyyəsi 29,3 faizdən 4,9 faizə, azalmış, əhalinin gəlirləri 5,2 dəfə, minimum əməkhaqqı 3,5 dəfə, orta aylıq nominal əməkhaqqı 3,8 dəfə artmışdır. İşsizlərin, işə düzəlməkdə çətinlik çəkən vətəndaşların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi, əmək bazarının təkmilləşdirilməsi, əmək ehtiyatlarının keyfiyyətcə yaxşılaşması və rəqəbatqabiliyyətiliyinin artırılması, iqtisadi fəallığın yüksəlməsi üçün əlverişli şərait yaradılması sahəsində müvafiq tədbirlər həyata keçirilmişdir.

Bununla yanaşı, ölkədə işçilərin sosial müdafiəsinin daha da gücləndirilməsi, işəgötürən–işçi münasibətlərinin rəsmiləşdirilməsi, əməyin ödənilməsinin təşkilinə nəzarət mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi, habelə əmək münasibətləri iştirakçılarının digər əmək hüquqlarının və təminatlarının effektiv müdafiəsinin təmin olunması əsas prioritet istiqamətlərdən biri kimi müəyyən edilmiş, bu məqsədlə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2017-ci il 17 mart tarixli 2760 nömrəli Sərəncamı ilə aidiyyəti dövlət orqanlarının və sosial tərəfdaş təşkilatların rəhbərləri səviyyəsində Əmək Münasibətlərinin Tənzimlənməsi və Koordinasiyası Komissiyası yaradılmış, praktiki tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2017-ci il 9 oktyabr tarixli 3287 nömrəli Sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikasında qeyri-rəsmi məşğulluğun qarşısının alınmasına dair Tədbirlər Planı təsdiq edilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının əmək bazarında riskin ötürülməsinə əsaslanan münasibətlərinə və yeni maliyyəoləmə mexanizmlərinin yaradılması, işəgötürənlərin itirilməsi əməkhaqlarının kompensasiya olunması və işsizliyin yaranmasına hallarının qarşısının alınması üçün qabaqlayıcı tədbirlər görülməsi məqsədilə işlənilən hazırlanmış “İşsizlikdən sığortə haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 30 iyun tarixli 765-VQ nömrəli Qanunu 2018-ci il yanvarın 1-dən qüvvəyə minmişdir.

Respublikada əmək və məşğulluq hüquqlarının, sosial hüquqların təminatı, sosial dialoqun inkişafı və s. sahələrdə əldə olunan uğurları beynəlxalq təşkilatlar da yüksək qiymətləndirir. Belə ki, beynəlxalq birləşmiş ölkəmizə yüksək inam və etimadın növbəti təzahürü kimi, 2017-ci ildə Azərbaycan dünyanın mötəbər qurumlarından biri olan Beynəlxalq Əmək Təşkilatının rəhbər orqanına üzv seçilmişdir.

Bu gün ölkəmizin perspektiv inkişaf hədəfləri məşğulluq sahəsində keyfiyyət göstəricilərinin inkişaf etdirilməsinə, layihəli iş yerlərinin yaradılmasına, məşğulluq sahəsində inklüzivliyin təmin olunmasına və sosial cəhətdən hassas əhali qruplarının əmək bazarında iştirakının artırılmasına yönəldiyindən, qarşıdakı illərdə icrası nəzərdə tutulan “2019–2030-cu illər üçün Azərbaycan Respublikasının Məşğulluq Strategiyası” (bundan sonra – Strategiya) məşğulluğun inkişafına və layihəli əməyin təmin olunmasına imkan verən əmək bazarının tənzimlənməsinə dair qanunvericilik bazasının və institusional strukturun təkmilləşdirilməsi, işçi qüvvəsinin bacarıqlarının yüksəldilməsi, əmək məhsuldarlığının artırılması, aktiv məşğulluq tədbirlərinin əhatə dairəsinin genişləndirilməsi və sosial müdafiəyə xüsusi ehtiyacı olan əhali qruplarının əmək bazarına inteqrasiyasının gücləndirilməsi, sosial dialoqun davamlı aparılması, əmək standartlarının yenilənməsi, əmək bazarının monitorinqi və proqnozlaşdırılması sisteminin inkişafı məsələlərini özündə əks etdirməklə, məşğulluq siyasətinin ekstensiv mərhələdən intensiv mərhələyə keçidini təmin edəcəkdir.

Strategiyada müəyyən edilmiş hədəflərlə bağlı hüquqi çərçivə, xüsusilə də qeyri-formal məşğulluğun müəyyənəndirilməsi və qarşısının alınması, qeyri-formal məşğulluğa nəzarət üzrə vahid elektron informasiya ehtiyatının, habelə vakansiya bankının yaradılması, peşə standartları üzrə minimum tələblərin müəyyən edilməsi, özünüməşğulluğun təşkili və digər məsələlər “Məşğulluq haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2018-ci il 29 iyun tarixli 1196-VQ nömrəli Qanununda öz əksini tapmışdır.

Bu Strategiya Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2005-ci il 26 oktyabr tarixli 1068 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının Məşğulluq Strategiyası (2006–2015-ci illər)”-nin reallaşması nəticəsində əldə olunmuş nailiyyətləri və mövcud problemləri nəzərə almaqla, ölkənin mövcud demografik inkişaf perspektivləri əsasında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli 1138 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritələrini, “2016–2020-ci illər üçün Azərbaycan üçün Layihəli Əmək Ölkə Proqramı” və digər sosialiyəyönlü dövlət proqramları və strategiyaları, habelə Azərbaycan Respublikasının tərəfdaş çıxdığı Birləşmiş Millətlər Təşkilatının (BMT) və Beynəlxalq Əmək Təşkilatının (BÖT) konvensiyaları və tövsiyələri, BMT-nin Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri (2030) ilə uzlaşdırılaraq, növbəti illərdə Azərbaycan məşğulluq siyasətinin əsaslarını müəyyən edir.

2. ƏMƏK BAZARINDA MÖVCUD VƏZİYYƏT VƏ İNKİŞAF MEYİLLƏRİ

2.1. Demografik inkişaf və əmək ehtiyatları

Azərbaycan Respublikası demografik baxımdan sabit inkişaf edən ölkə sayılır. 2006–2017-ci illər ərzində ölkədə əhalinin orta illik artım sürəti 1,3 faizə yaxın olmuşdur ki, bu da Avropa ölkələri arasında ən yüksək göstəricilərdəndir. Hazırda ölkədə doğulanların sayı ölənlərin sayını 3 dəfəyə yaxın üstələyir. Azərbaycanda əhalinin sayı 2018-ci ilin 1 yanvar tarixinə 9898,1 min nəfər olmuşdur. Ölkə əhalisinin 52,9 faizi şəhərlərdə, 47,1 faizi isə kəndlərdə yaşayır, əhalinin 50,1 faizini qadınlar təşkil edir.

BMT-nin orta sənəiri proqnozuna əsasən, Azərbaycan əhalisinin ümumi artımı növbəti illərdə davam edəcək və 2030-cu ildə 10,7 milyon nəfərə çatacaqdır.

Əhalinin yaş strukturu üzrə proqnozlar əsasında müəyyən olunmuşdur ki, növbəti illərdə ölkə əhalisinin təbii artımı nisbətən azalacaq və bu, 15 yaşadək olanların xüsusi çəkisinin 2025-ci ildən sonra aşağı düşməsi ilə nəticələncəkdir. Pensiya yaşına çatmış əhalinin sayının 2015-ci ildə (841 min nəfər) nisbətən 2030-cu ildə 2 dəfə artacağı proqnozlaşdırılır ki, bu da dövlətin sosial yükünü artırır, həmçinin yaşlı insanların sosial təminatında əlavə tədbirlərin həyata keçirilməsi zərurətini yarada bilər.

2017-ci ildə 15–64 yaş arasında əhalinin sayı 7 milyon nəfərdən artıq olmuşdur. Proqnozlar 2025-ci ildə bu rəqəmin demək olar ki, dəyişməyəcəyini, növbəti beş ildə isə 1,3 faiz artacağına göstərir.

Əmək bazarına daxil olan 15–24 yaş arasında şəxslərin sayında azalma meylinin 2025-ci ildə davam edəcəyi, ondan sonra ki peşə və ya iş artacağı proqnozlaşdırılır. 2017-ci ildə Azərbaycanca 15–24 yaş arasında şəxslərin sayı 1,5 milyon nəfərə yaxın olmuşdursa, 2025-ci ildə bunun hazırkı saydan 17 faiz az olacağı, sonrakı illərdə isə artaraq 2030-cu ildə 2015-ci ilin səviyyəsinə (1,6 milyon nəfər) çatacağı proqnozlaşdırılır.

2.2. Məşğulluq, işsizlik və əmək məhsuldarlığı göstəriciləri
Ölkədə son 14 ildə 1,96 milyon yeni iş yeri yaradılmışdır ki, bunun da 73,3 faizi daimi iş yerləridir. Bununla yanaşı, yeni yaradılmış iş yerlərinin 70 faizdən çoxu regionların, mütləq əksəriyyəti qeyri-neft sektorunun (tikinti, ticarət-xidmət, emal sənayesi, nəqliyyat və s.) payına düşür. 2017-ci ildə ölkədə iqtisadi fəal əhalinin sayı 2005-ci ildə müqayisədə 693,7 min nəfər artaraq 5073,8 min nəfərə çatmış, onun da 4822,1 min nəfərini iqtisadiyyatda məşğul olanlar, 251,7 min nəfərini isə işsiz əhali təşkil etmişdir. 15 və 15-dən yuxarı yaşda əhalinin sayında məşğul əhalinin payı 2017-ci ildə 62,9 faiz olmuş, iqtisadi fəal əhalinin 32,7 faizi ilk peşə-ixtisas, orta ixtisas və ali təhsil səviyyələrinə malik olmuşdur.

2005–2017-ci illər ərzində iqtisadiyyatda maddəli işçilərin sayı 20,7 faiz artaraq 1525,0 min nəfərə çatmış, yəni ümumi məşğul əhalinin 31,6 faizinə bərabər olmuşdur.

İşsizlər arasında qadınların və gənclərin payının yüksək olması əmək bazarında müsbətədi edilən əsas problemlərdəndir.

Son on ildə 15–24 yaş gənclər arasında işsizlik səviyyəsi nisbətən azalaraq 2017-ci ildə 12,9 faiz (qadınlar arasında 14,9 faiz) təşkil etmişdir və bu, ölkə üzrə orta göstəricidən 2,6 dəfə çoxdur. 15–29 yaş gənclər arasında isə bu göstərici 2017-ci ildə 9,2 faiz (qadınlar arasında 11,0 faiz), yəni ölkə üzrə orta göstəricidən 1,8 dəfə çox olmuşdur.

Azərbaycanın iqtisadi inkişafı son illərdə ölkəmizi xarici işçi qüvvəsi üçün cəlbedici etmişdir və ölkəmizdə əmək fəaliyyəti ilə məşğul olmaq istəyən xarici işçi qüvvəsinin sayı artmışdır. Bununla əlaqədar olaraq, Azərbaycan Respublikasında əmək miqrasiyası sahəsində dövlət siyasətinin əsas vəzifələrindən biri daxili əmək bazarını qorumaq, milli işçi qüvvəsinin potensialından maksimum yararlanmaq üçün ixtisasız xarici işçi qüvvəsindən istifadə etməkdir. Bu məqsədlə ölkədə 2010-cu ildən etibarən iqtisadi sahələr üzrə əmək miqrasiyası kvotası tətbiq olunur. Kvotanın tətbiqi, ilk növbədə, investorların ixtisaslı kadrları cəlb etməsinə, o cümlədən daxili əmək resurslarından istifadəyə, onların ixtisasının artırılmasına yönəldilmişdir.

Azərbaycanda son illərdə ÜDM-in davamlı artımı nəticəsində əmək məhsuldarlığı (1 adam/saat) üzrə göstərici yüksəlmiş və 2006-cı ildə cari qiymətlərlə 2,35 manatdan (2,6 ABŞ dollarından), 2017-ci ildə 7,59 manata (4,4 ABŞ dollarına) çatmışdır. 2006–2013-cü illər ərzində əmək məhsuldarlığı cari qiymətlərlə ABŞ dolları ifadəsində artmış, 2014–2016-cı illərdə azalmış, 2017-ci ildən yenidən artmağa başlamışdır. İqtisadi fəaliyyət növləri arasında əmək məhsuldarlığı göstəricilərdən ciddi fərqlər mövcuddur. Belə ki, 2016-cı ildə maddəçixarma sənayesi üzrə əmək məhsuldarlığı göstəricisi cari qiymətlərlə 257,7 manat (161,4 ABŞ dolları) olduğu halda, kənd təsərrüfatı üzrə bu göstərici 1,03 manata (0,6 ABŞ dolları), emal sənayesi üzrə 6,3 manata (3,9 ABŞ dolları), tikinti sahəsi üzrə isə 9,4 manata (5,8 ABŞ dollarına) bərabər olmuşdur. Kənd təsərrüfatında əmək məhsuldarlığı səviyyəsinin aşağı olması bu sahədə intensiv təsullardan, innovasiya və məsləhət xidmətlərindən zəif istifadə edilməsi, eləcə də işçi qüvvəsinin əksəriyyətinin ixtisasız olması ilə əlaqələndirilir. Digər tərəfdən, qeyd olunan sahələrdə mütəmadi hesablamalar aparılması üçün əmək məhsuldarlığı üzrə uçot sisteminin təkmilləşdirilməsinə zərurət yaranır.

Bununla yanaşı, əmək bazarının tələbləri əsasında peşə təhsili sisteminin inkişaf etdirilməsi, təhsil və əmək bazarı arasında kəmiyyət, keyfiyyət və gözləntiləri baxımdan mövcud olan uyğunsuzluqların aradan qaldırılması məqsədilə “Azərbaycan Respublikasında peşə təhsili və təliminin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi” qəbul edilmiş, həmçinin Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi yanında Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyi yaradılmışdır.

Bu gün Azərbaycanda əmək ehtiyatlarının keyfiyyətinin yüksəldilməsi, əmək bazarının və davamlı inkişaf edən iqtisadiyyatın tələblərinə uyğunlaşdırılması, bütövlükdə əmək bazarında işçi qüvvəsinin istifadəsində səmərəliliyin artırılması sahəsində məsələlərin həlli beynəlxalq və milli əmək bazarının tələblərinə cavab verən peşə və ixtisas (kvalifikasiya) standartlarının, onların əsasında işə təlim, təhsil və tədris proqramlarının hazırlanması və təbii vasitələri həyata keçirir. Sərişlərdən əsasında hazırlanmış peşə standartlarının tətbiqi milli işçi qüvvəsinin rəqəbatqabiliyyətiliyinin artırılması və onun beynəlxalq əmək bazarına inteqrasiyası üçün əsas alətdir.

Respublikada əmək bazarında mövcud vəziyyətin dəqiq qiymətləndirilməsi və gələcək meyillərin müəyyən olunması üçün məlumatlara əsaslanan proqnoz sistemi (əhalinin iqtisadi fəallığının müəyini, işə təsərrüfatlarının müəyini), ekspert rəyləri və hesablamaları əsasında keyfiyyət analizi, ali, orta ixtisas və peşə təhsili məzənləri arasında mütəmadi sorğuların keçirilməsi, vakansiya bazasının və əmək ehtiyatları balansı üzrə əldə edilmiş məlumatların bir-biri ilə əlaqələndirilməsi təhlili, uzlaşdırılması və monitorinqi nəticəsində müvafiq sənədi idarəetmə qorularının qəbul edilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikasında Əmək Bazarı üzrə Milli Observatoriyanın yaradılması imkanları nəzərdən keçiriləcəkdir.

3. STRATEGİYANIN MƏQSƏDİ, ƏSAS İSTİQAMƏTLƏRİ VƏ HƏDƏFLƏRİ

3.1. Strategiyanın məqsədi məşğulluq siyasətinin ekstensiv mərhələdən intensiv mərhələyə keçidini təmin etmək, əhalinin məşğulluq səviyyəsinin artırılması, məşğulluğun təmin etmək, layihəli əməyi dəstəkləmək və əmək məhsuldarlığını yüksəltməkdir.

3.2. Strategiyanın aşağıdakı əsas istiqamətlər üzrə həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur:

- 3.2.1. məşğulluqyönlü iqtisadi inkişaf siyasətinin həyata keçirilməsi, mikro, kiçik və orta sahibkarlığın dəstəklənməsi;
- 3.2.2. əmək bazarının tənzimlənməsi sahəsində normativ hüquqi bazanın və institusional strukturun təkmilləşdirilməsi;
- 3.2.3. işçi qüvvəsinin bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi və əmək standartlarının təkmilləşdirilməsi;
- 3.2.4. aktiv məşğulluq tədbirlərinin əhatə dairəsinin genişləndirilməsi və səmərəliliyinin artırılması, sosial müdafiəyə xüsusi ehtiyacı olan və işə düzəlməkdə çətinlik çəkən vətəndaşların əmək bazarına inteqrasiyasının gücləndirilməsi;
- 3.2.5. sosial dialoqun inkişaf etdirilməsi və qeyri-rəsmi əmək münasibətlərinin qarşısının alınması;
- 3.2.6. əmək bazarının monitorinqi və proqnozlaşdırılması sisteminin inkişaf etdirilməsi.

3.3. Strategiyanın həyata keçirilməsi ilə bağlı nəzərdə tutulan hədəflər

Sıra №-si	Hədəf	Baza göstəricisi və baza ili
3.3.1.	Iqtisadiyyatda rəsmi işçilərin qeyri-kənd təsərrüfatı sahəsində ümumi məşğul əhaliyə nisbəti 2030-cu ildə 80 faizə çatdırmaq	qeyri-kənd təsərrüfatı sahəsində maddəli işçilərin nisbəti – 48,1 faiz; 2017-ci il
3.3.2.	İşsizlik səviyyəsinə 2030-cu ildə 4 faizə, o cümlədən qadınlar və gənclər arasında işsizliyi minimum səviyyəyə endirmək	İşsizlik səviyyəsi – 5 faiz; qadınlar arasında – 5,9 faiz; gənclər (15–24 yaş) arasında – 12,9 faiz; gənclər (15–29 yaş) arasında – 9,2 faiz; 2017-ci il
3.3.3.	Əmək bazarında və ya təhsildə olmayan gənclərin (15–24 yaş) xüsusi çəkisini 2030-cu ildə 15 faizə endirmək	Əmək bazarında və ya təhsildə olmayan gənclərin (15–24 yaş) xüsusi çəkisi – 23 faiz; 2017-ci il
3.3.4.	Yüksək əlavə dəyər yaradan və çox əmək sərf olunan sahələrdə diqqət yetirməklə, iqtisadi məhsuldarlığın daha yüksək səviyyəyə qalxmasına nail olmaq və 2030-cu ildə əmək məhsuldarlığını 2 dəfəyə qədər artırmaq	1 adam/saat üçün cari qiymətlərlə – 4,4 ABŞ dolları; 2017-ci il
3.3.5.	2025-ci ildə bütün əhali qrupları (xüsusilə gənclər, qadınlar və əlilliyi olan şəxslər) üçün səmərəli məşğulluğa və layihəli əməyə nail olmaq	minimum əməkhaqqının maddəli çalışan işçilərin orta aylıq əməkhaqqına nisbəti – 22 faiz; 2017-ci il minimum əməkhaqqının yaşayış minimumuna nisbəti – 75 faiz; 2017-ci il
3.3.6.	2020-ci ildə aktiv əmək bazarı proqramlarına ayrılan vəsaitin ÜDM-ə nisbətini 0,1 faizə çatdırmaq	0,01 faiz; 2017-ci il
3.3.7.	dövlət məşğulluq xidməti orqanlarına müraciət etmiş vətəndaşların işə düzəlmə səviyyəsinin 2030-cu ildə 70 faizə çatdırmaq	40 faiz; 2017-ci il
3.3.8.	İşlə təmin olunmaq üçün dövlət məşğulluq xidməti orqanlarına müraciət etmiş vətəndaşların ən azı 20 faizini 2030-cu ildə peşə hazırlığına cəlb etmək	3 faiz; 2017-ci il
3.3.9.	2025-ci ildə bütün məşğulluq orqanlarının yeni xidmət modeli əsasında fəaliyyət göstərməsinin təmin etmək	3 məşğulluq orqanı; 2017-ci il
3.3.10.	regional peşə tədrisi mərkəzlərinin sayını 2030-cu ildə 10-a çatdırmaq	3 regional peşə tədrisi mərkəzi; 2017-ci il
3.3.11.	özünüməşğulluq proqramının əhatə dairəsini 2020-ci ildə 6 dəfəyə qədər artırmaq	1400 ev təsərrüfatı; 2017-ci il

3.3.12.	2030-cu ildə əmək bazarında mövcud olan bütün prioritet peşələr üzrə peşə standartlarını hazırlamaq, onların müntəzəm yenilənməsi mexanizmini yaratmaq və peşə təhsilində bütün kurrikulumların peşə standartları əsasında hazırlanmasına nail olmaq	300 peşə standartı; 2017-ci il
3.3.13.	2025-ci ildə qeyri-formal və informal təhsil vasitələri əldə edilən sərişlərin tanınması sisteminin formalaşdırmaq	sistemin yaradılması üzrə işlərə başlanmışdır; 2017-ci il

4. STRATEGİYANIN PRIORİTET İSTİQAMƏTLƏRİ

4.1. Məşğulluqyönlü iqtisadi inkişaf siyasətinin həyata keçirilməsi, mikro, kiçik və orta sahibkarlığın dəstəklənməsi

Məşğulluqyönlü iqtisadi inkişaf siyasətinin həyata keçirilməsi və iqtisadiyyatın sektorları üzrə məşğulluğun artırılması ilə bağlı tədbirlər Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli 1138 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritələrinin icrası çərçivəsində nəzərdə tutulmuşdur.

4.2. Əmək bazarının tənzimlənməsi sahəsində normativ hüquqi bazanın və institusional strukturun təkmilləşdirilməsi

Əmək bazarında baş verən sürətli dəyişikliklərə hazır olmaq üçün çəvik siyasətini həyata keçirilməsini təmin edən qanunvericilik bazasının mövcudluğu və müasir standartlara cavab verən institusional strukturun yaradılması böyük əhəmiyyət kəsb edir. Bu baxımdan aşağıdakı prioritetlər müəyyən edilmişdir:

- 4.2.1. Azərbaycanda işsizlikdən sığortə ilə bağlı qanunvericilik bazasının daha da təkmilləşdirilməsi və institusional sistemin yaradılması;
- 4.2.2. Azərbaycan Respublikası Əmək Məcəlləsinin, “Məşğulluq haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun və digər normativ hüquqi aktların işsiz və işə çıxartılan vətəndaşların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi, peşə standartlarının hazırlanması və tətbiqi, işsizlikdən sığortə sisteminin əhatə dairəsinin genişləndirilməsi, bacarıqların inkişafı, virtual müəssisələrin (təcrübə müəssisələrinin) yaradılması, peşəyönlü sisteminin daha səmərəli təşkil, sərişləşmə modul təlimin və iş yerində təlimin təşviqi, ömürboyu təhsil üzrə milli kvalifikasiya sisteminin formalaşdırılması, qeyri-formal və informal təhsil vasitələri əldə edilmiş sərişlərin tanınması, əlilliyi olan şəxslərin məşğulluğu, əmək standartlarının yüksəldilməsi, əmək miqrantların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi, ikili peşə təhsili sisteminin (“dual study”) tətbiqi kimi məsələlər baxımından təkmilləşdirilməsi;
- 4.2.3. əmək miqrasiyası kvotasının müəyyən edilməsi və iş icazələrinin verilməsi sisteminin təkmilləşdirilməsi;
- 4.2.4. işəgötürənlərin kadr hazırlığında iştirakını stimullaşdırmaq üçün müvafiq normativ hüquqi bazanın və iqtisadi həvəsləndirmə mexanizmlərinin yaradılması;
- 4.2.5. iş yerlərində əmək standartları üzrə minimum normaların (tələblərin) təmin edilməsinə nəzarətin artırılması;
- 4.2.6. iş yerlərində əmək şəraitinin yaxşılaşdırılması, əməyin mühafizəsi və texniki təhlükəsizlik tələblərinə riayət olunmasına dövlət nəzarətinin gücləndirilməsi;
- 4.2.7. əmək bazarı üzrə institusional strukturun əhatə dairəsinin və səmərəliliyinin artırılması:
 1. “DOST” mərkəzləri çərçivəsində məşğulluq xidmətləri ilə bağlı müasir standartlara uyğun yeni xidmət modelinin tətbiqi;
 2. işəgötürənlərlə məşğulluq orqanları arasında səmərəli əlaqənin təşkili mexanizmlərinin hazırlanması;
 3. aktiv məşğulluq tədbirlərinin səmərəliliyinin artırılması;
 4. məşğulluq orqanlarında peşəyönlü tədbirlərinin, iş klublarının, virtual müəssisələrin (təcrübə müəssisələrinin), sayar əmək yarmarkalarının və qismiddəli peşə hazırlığı kurslarının təşkili;
 5. əlilliyi olan şəxslərə xüsusi məşğulluq xidmətlərinin təqdim edilməsi üçün müvafiq infrastrukturun yaradılması və peşə reabilitasiya mərkəzləri şəbəkəsinin genişləndirilməsi;
 6. məşğulluq orqanlarının idarə olunmasının təkmilləşdirilməsi məqsədilə onların, o cümlədən rəhbər və müəssisələrin fəaliyyətinin keyfiyyət və səmərəliliyini qiymətləndirmə sisteminin yaradılması;
 7. peşə təhsili müəssisələrinin, o cümlədən işsiz və işə çıxartılan vətəndaşlar üçün regional peşə tədrisi mərkəzləri şəbəkəsinin genişləndirilməsi.

4.3. İşçi qüvvəsinin bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi və əmək standartlarının təkmilləşdirilməsi

Qloballaşma, yeni iş yerlərinin yaradılması, müasir istehsal və idarəetmə texnologiyaların tətbiqi, əmək şəraitinin müasirləşdirilməsi yüksək peşə bacarığı (səriştəsi) olan işçi qüvvəsinə ehtiyacı artırır, təhsil, təlim və bacarıqların inkişaf etdirilməsi sahəsində çəvik dövlət siyasətinin həyata keçirilməsi zəruriliyini şərtləndirir. Bu baxımdan aşağıdakı prioritetlər müəyyən edilmişdir:

- 4.3.1. məşğul əhalinin rəqəbatqabiliyyətiliyini və əmək məhsuldarlığını artırmaq məqsədilə bacarıqların inkişaf etdirilməsi üçün şərait yaradılması;
- 4.3.2. qeyri-formal və informal təhsil vasitələri əldə edilmiş sərişlərin tanınması, işçi qüvvəsinin sertifikatı sistemi qurulması;
- 4.3.3. ömürboyu təhsil üzrə nəticəsizli milli kvalifikasiya sisteminin formalaşdırılması, o cümlədən yaşlıların təhsili üçün peşə təlimi və ixtisaslandırma sisteminin təkmilləşdirilməsi;
- 4.3.4. əmək bazarının tələblərini əks etdirən peşə və kvalifikasiya standartlarının hazırlanması və tətbiqi mexanizmlərinin yaradılması, o cümlədən iqtisadiyyatın əsas sahələr üzrə sərişlərin qruplaşdırılması;
- 4.3.5. əmək bazarının tələblərini əks etdirən peşə standartları əsasında səriştəyönlü tədris proqramlarının və təlim materiallarının hazırlanmasının dəstəklənməsi;
- 4.3.6. əmək bazarında rəqəbatqabiliyyəti kadrların hazırlanması məqsədilə peşə təhsili (ilk peşə-ixtisas, orta ixtisas və ali) sisteminin təkmilləşdirilməsi;
- 4.3.7. iş yerində təlim, ikili peşə təhsili sisteminin (“dual study”) təşkili mexanizmlərinin hazırlanması və tətbiqi.

4.4. Aktiv məşğulluq tədbirlərinin əhatə dairəsinin genişləndirilməsi və səmərəliliyinin artırılması, sosial müdafiəyə xüsusi ehtiyacı olan və işə düzəlməkdə çətinlik çəkən vətəndaşların əmək bazarına inteqrasiyasının gücləndirilməsi

Əmək bazarında baş verən proseslərə çəvik uyğunlaşmaq və inklüziv məşğulluq təmin etmək məqsədilə əsas istifadə olunan vasitələrdən biri məqsədli aktiv məşğulluq tədbirləridir. Bu baxımdan, növbəti illərdə belə tədbirlərin əhatə dairəsinin genişləndirilməsi və səmərəliliyinin artırılması böyük əhəmiyyət kəsb edir. Məqsədli aktiv tədbirlər, ilk növbədə, sosial müdafiəyə xüsusi ehtiyacı olan və işə düzəlməkdə çətinlik çəkən vətəndaşların əhatə edəcəkdir. Bu sahədə aşağıdakı prioritetlər müəyyən edilmişdir:

- 4.4.1. aktiv məşğulluq tədbirlərinin əhatə dairəsinin və səmərəliliyinin artırılması məqsədilə potensialın gücləndirilməsi;
- 4.4.2. gənclərin peşə təhsilindən əmək bazarına inteqrasiyasının gücləndirilməsi məqsədilə karyera (peşə) – məsləhət və karyera – planlaşdırma xidmətlərinin təkmilləşdirilməsi, o cümlədən rəqəmsal texnologiyaların geniş istifadəyə keçidini təmin edilməsi və mərkəzləşdirilmiş karyera portalının yaradılması;
- 4.4.3. əmək qabiliyyəti əhalinin dövlət büdcəsi vəsaiti hesabına sosial yardımlardan və müavinətlərdən asılılığını azaltmaq məqsədilə passiv sosial müdafiədən (ünvanlı dövlət sosial yardımı) aktiv sosial müdafiəyə (əmək bazarına inteqrasiya) keçidi təmin edən özünüməşğulluq və ailə təsərrüfatlarının yaradılmasına dəstək tədbirlərinin əhatə dairəsinin genişləndirilməsi;
- 4.4.4. sosial müdafiəyə xüsusi ehtiyacı olan və işə düzəlməkdə çətinlik çəkən vətəndaşların əmək bazarına adaptasiyası üçün peşə hazırlıq, o cümlədən səriştəyönlü modul təlimin tətbiqinin genişləndirilməsi, onlar üçün uçot sisteminin müasir tələblərə uyğunlaşdırılması;
- 4.4.5. işsiz və işə çıxartılan vətəndaşların müvafiq məşğulluğunun çəvik və səmərəli təşkili məqsədilə əmək birjalarının və haqqı ödənilən ictimai işlərin təşkili mexanizminin yeniləndirilməsi;
- 4.4.6. iş klubları və əmək yarmarkalarının əhatə dairəsinin genişləndirilməsi və təşkilinin təkmilləşdirilməsi, “virtual müəssisələr” (təcrübə müəssisələri), “öz biznesinə başla” tədbirlərinin əlaqələndirilməsi və güzəştli maliyyə xidmətlərindən istifadə imkanlarının artırılması;
- 4.4.7. müasir standartlara və regional əmək bazarının tələblərinə uyğun yeni aktiv məşğulluq tədbirlərinin müəyyənəndirilməsi və həyata keçirilməsi.

4.5. Sosial dialoqun inkişaf etdirilməsi və qeyri-rəsmi əmək münasibətlərinin qarşısının alınması